

Donald Kihot

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika

написано kitapcy | 23 января, 2025

Donald Kihot DONALD KIHOT

Demirgazyk Fransiýadan Flamand oblastyna (Flandriýa) çenli aralykda, Demirgazyk Ýewropada birmahallar «Dälileriň günü» baýramy bardy.

Orta asyrلarda her ýylyň 31-nji dekabrynda ýa-da 1-nji ýanwarynda bellenýän bu baýramda däliler okap-ýazyp bilyänleriň tüýsüne girip, olar ýaly bolup, geplemäge çalyşmagy şowhunly güýmenjä öwrülerdi.

«Dälileriň günü» baýramy wagtyň geçmegi bilen Ýewropa ýaýyldy... «Dälileriň günü» XVI asyrda Serwantesiň «Don Kihot» eserine aralaşdy. Roman aslynda durşuna dälileriň baýramçylygydy...

Don Kihot – aslyyetinde özünü gahryman saýyan rysar tüýsündäki bir dälidi:

- Hemiše galýusinasiýada gezerdi...
- Bolup geçýän zady däl-de, öz görmek isleýän zadyny ýeglärdi...
- Hemmelere we hakykata garşıy diňe özünü hakly saýardы...
- Ol nämäni pikir etse, şolam hakykat bolmalydy...
- Edermenligini tekrarlap ýörmegi özüne dereje saýardы, özünden başga beýik, özünden başga mizemez, özünden başga güýçli ýokdy...

- Günäni, jogapkärçiliği hemiše özgeleriň üstüne atardy...
- Özi ýaly (aslynda ýok zady) görmeýänleri gorkak hasaplardы...

Köpbilmişlik syçraýan ýigrençden we gahar-gazapdan doly bu nukdaýnazary bilen Don Kihot söygülisi Dulsineýany (adamzady) we ýurduny halas ederin öýdýär...

Özünü we oňa ynananlary lapykeçlige iteren we nädogry ugra gönükdiren boş umytdan başga zat däldi oñky...

Hem aslynda «Däliler günündäki» her däli ýaly diňe gulkünç!

Ýönekeý hakykat orta çyksa-da, saklanyp ellerine gandal urulsa-da, hakykat bilen ýüzleşesi gelmez, «meni jadyladylar» diýer! Çünkü ol, durmuşyň jismanylygyndan gaçyp, aşa hyály dünýäniň batgasyna batyp galan szizofrendir...

Ýazgymy Don Kihot bilen başlamagymyň sebäbi, Donald Trapmy ýazmak!

• SYÝASY GALÝUSINASIÝA

Bir hepde öň...

ABŞ-nyň üns merkezinde Twitter bardy!

Twitter ilkinji gezek Donald Trampyň twitine ýalňyşdyryjy pikir hökmünde baha berdi we muňa pitiwa etmejegini mälim etdi. Mähelle ördi...

Tramp “dindar gatlaklaryň seslerini tutuşlaýyn ýumdurandygyny” aýdyp, Twitter we beýleki sosial medýa platformalarynyň işini ýapjakdygy barada haýbat atyjylykly jümleleri ýazdy. Hut şol mesele bilen baglaşykly kararnama gol çekiliп güýje girjek bolup durka, Minneapolis şäherinde Jorj Floýduň polisiýa işgärleri tarapyndan öldürilmeginiň Facebook-da göni efirde berilmegi jemgyýetçiliğiň ünsünü doly başga ugra gönükdirdi... Garşylyklayýyn çykyşlar ýurda ýaýyldy. 31-nji martdan bări ABŞ-da ýüzden gowrak şäherde bir wagtyň özünde mitingler bolup geçdi... Yzyndan Wašíngton bilen birlikde on iki uly şäherde köcä çykma gadagançylygy girizildi.

Düýne çenli sekiz adam wepat boldy...

Hem... Bu adatdan daşary günleriň bolup geçýän ABŞ-ynda Donald Tramp sahna çykdy.

Gürrüňsiz, hakykatlar bilen ýüzleşjekdi...

Gürrüňsiz, ol bolup geçýänleri däl-de, öz görmek isleýän zadyny ýegledi...

Gürrüňsiz, jogapkärçiliği özgeleriň üstüne atdy...

Günükär topalaňlara meçew berýän we guramaçylyk edýän «aşa çepçi toparlardy». «Aşa çepçi» diýyanleriniň arasynda Minnesotanyň häkimi Ýakob Freý (Demokrat işçiler we daýyanlar partiýasyndan) ýaly syýasatçylaram bardy.

Trampyň ýerlikli tutarygy bardy: protestçilere «maska dakmagy ýatdan çykarmaň» diýlipdi! Munuň kowid-19 (koronawirus) bilen baglaşygynyň bardygyny pikirem edenokdy!

Şol wagt onuň ady ýadyma düşdi: garşymyzda “Donald Kihot” bar we hakykatlar diňe onuň galýusinasiýasyndan ybarat!

• SYÝASATYŇ DON KIHOTY

Diňe bir wakany analizläp, Trampa «Donald Kihot» diýip bolmaz. Emma hemmeleriňem bilşı ýaly, bu eýýäm Trampyň näçinji hakykat ýokundysyz täsin çykyşy. Onuň soňky Twitter çekişmesi-de ýazan öñkülerine meňzeş twiti sebäpli döredi!

Işiň özeninde... Don Kihot ispan aristokratiýasynyň göz-gülbanlygyna aýna tutýar...

Eýse Donald Trump?

Ol kapitalizmiň ölüm ýassygyndaky krizisiniň tuwagy dälmi näme?

Amerikan ykdysadyýeti soňky ýigrimi ýylda galkynyp gidibermeýsi ýaly, ýagdaýy hasam ýaramazlaşýar. Meselem... Şweýsariýadaky maliýe guramasy «Credit Suisse» üstümizdäki ýyl amerikan ykdysadyýetiniň 33,5 % pese düşüp, rekord derejede yza gaýdyşlygyň boljagyny çaklaýar. Bu 1945-nji ýyla çenli gidilende iň minimal derejedäki pese düşmä yşarat edýär. Sebäp diýseň amerikan ykdysadyýeti 2008-nji ýylyň maliýe çöküşliginden soň iň ýowuz pese düşmesini 8,4% bilen çäklendirip başarypdy...

Şugünkü güne degişli mysal bereýin: ABŞ-da işsizlik derejesi üstümizdäki ýylyň geçen mart aýynda 14,7 %-e ýetdi.

Kapitalizm öz çöküsini hernäçe “COV-19 maskasy” bilen örtmek islese-de, azgyn neoliberalizm amerikan ykdysadyýetine baryýogy birküç ýyl dem aldyryp bildi...

Esasy sorag: şindi näme bolarka? Minneapolisli Jorj Floýdyň öldürilmegi bilen ýuze çykan wakalaryň düýp sebäbine düşünip bilmejegimize göz ýetirşimiz ýaly, Donald Kihotyňam meseläni çözüp bilmejegini görüp durus.

Eýse... Diňe Amerikanyň däl, bizleriňem öňümüzde nämeler garaşýarka? Gündelik ownuk-uşak meseleleriň üstünde jedelleşip ýörmegiň deregne, munuň üstünde kelle döwsek has gowy bolmazmyka?

Başymyzdan geçýän zatlar – indi bizi güýmemekden ejiz gelýän

«Däliler gününden» ybaratmy?

Soner YALÇYN.

«Sözcü» gazeti, 02.06.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika